

# KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“  
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02  
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:  
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,  
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.  
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf  
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

## Angleški imperij.

Namesto gornjega naslova je v angleškem tisku bolj v rabi drugi „British Common wealth of Nations“, kar bi ponašali: „Iz različnih narodov sestavljena britanska skupnost“. Že ta drugi naslov pove, da imamo opraviti s povsem svojevrstno politično tvorbo, ki nima para na svetu, marveč je na tej naši zemlji poseben svet zase. Njegovi deli so razmetani po vseh sedmerih svetovnih morjih, veže jih samo ocean in ukazuje jim Velika Britanija, otok ob evropski celini, po površini manjši od Jugoslavije, z okroglo 40 milijoni Angležev. Teh štirideset milijonov Angležev na malem otoku povezuje v enoto petsto milijonov ljudstev najrazličnejših barv in plemen, živečih na površini, ki je stošestinšestdesetkrat večja nego britanski otok. Le-te številke same so zgovorne dovolj za posebni značaj največje države sveta.

Ozemlja angleškega imperija bi lahko razdelili v tri skupine: 5 samoupravnih dominijev (Kanada, Avstralija, južna Afrika, Nova Zelandija in Nova Funlandija), 5 mandatarnih dežel (Indija, Egipt, Sudan, vzhodna Afrika, Mezopotamija) in pomorske postojanke kakor Gibraltar, južni košček španske obale, Aden, mesto ob izlivu Rdečega morja v Indijski ocean, Singapur, prehodna pomorska točka iz Indijskega oceana v sundajsko otočje, in še druge. Končno bi spadale sem še nekatere države, ki so bodisi po legi ali gospodarskih vezeh navezane na imperij. S to razdelitvijo hočemo samo nakazati, da je politična uprava posameznih predelov imperija kar najraznoličnejša ter vsebuje vse oblike od najširokogrudnejše svobode do neposredne in najožje povezanosti z materno deželo v Evropi. Angleški narod sam si prideva vlogo nekakega vzgojitelja pridruženih mu ljudstev in jim — tako pišejo angleške knjige — dovoljuje svobode, kolikor so je zmožna in vredna.

V šestnajstem stoletju se je pričel porast Anglije do svetovne sile. Pripomogla je h temu zlasti lega Anglije ob atlantski strani Evrope. Po Nizozemski si je osvojila monopol nad svetovnim prometom ter je ustanjavljala trgovske postojanke in izvozna pristanišča v vseh delih sveta. Pretežno trgovski narod si je prvotno osvajal le važnejše prometne točke, ki so varovale njegova pomorska pota, na osnovi malih postaj in pristanišč je v devetnajstem stoletju zrasel veliki imperij. Med leti 1800 do 1850 se je njegova površina trikratno povečala. Po svetovni vojni se je ponovno povečala za trikratno prejšnjo površino, tako da meri sedaj četrtino vse suhe zemlje in šteje četrtino vsega prebivalstva na svetu. Mnogi zgodovinarji dokazujejo, da je porast imperija v najožji zvezi najprej z rastočo navlado človekovo nad morjem in potem z naraščanjem njegove pomorske moči, in dostavljajo, da bi imperij nehal biti s trenutkom, ko bi ga na morju nadkrilil kateri koli drug narod.

V zadnjih desetletjih so se vsi važnejši angleški interesi osredotočili okoli Indijskega oceana in poti, ki vodi iz Evrope v ta ocean. Pred štirimi stoletji je bil ocean portugalski, danes je angleški. Domala vsa obala vzhodne Afrike je v angleški posesti, sledi Aden kot glavna angleška straža ob prehodu iz Rdečega morja v ocean, Arabija in Perzijski zaliv, končno Indija, najdragocenejša med angleškimi posestmi, Birma, Straits Settlements na poti v Hong-

## Belgija je kapitulirala.

Srditi boji v Flandriji in severni Franciji. — Pred usodno odločitvijo.

V belgijski Flandriji in severni Franciji se vršijo boji, kakršnih zgodovina doslej ne pozna. Jekleni nemški obroč, ki oklepa nadmilijonsko francosko in angleško armado, se izožuje. Belgijski kralj je zaprosil za premirje in se odločil za brezpogojno kapitulacijo. Polmilijonska belgijska armada je nehala biti. Nemški boji proti Angležem in Francozom se nadaljujejo.

Vrhovno poveljstvo nemške vojske javlja k bojem sledeče:

24. majnika. Po uspešnih izpadih nemških čet na vseh straneh se je prostor v severni Franciji in Belgiji, koder se nahajajo nasprotnikove armade, izožil. Nemške čete so predrle nasprotnikove utrdbe ob reki Scheldi, dosegle reko Lys in zavzele kraj Tournai. Med mestom Arrasom in morjem nahajajoče se nemške čete se približujejo francoskim obrežnim pristaniščem. Uničenih je bilo 56 nasprotnikovih oklopnih vozov in 49 letal, 16 nemških letal se ni vrnilo. V Rokavskem zalivu je bilo potopljenih 6 prevoznih ladij, 1 križarka in 3 rušilci so bili poškodovani.

25. majnika. Belgijska armada ter deli francoske 1., 7. in 9. armade in angleške ekspedicijske vojske so končno veljavno obkoljeni. V Belgiji so nemške čete zavzele Gent in Kortrijk in napadajo v smeri proti Roubaix in Valenciennes. Ob morski obali se je predalo mesto Boulogne, pristanišče Calais pa je oblegano. Število ujetnikov in plena raste. Sestreljenih je bilo 84 nasprotnih in 7 nemških letal. Na južni fronti so letala obstreljevala kolodvore, letališča, vojaške kolone in zbirališča. Na morju je bilo uničenih ladij s skupno prostornino 20.000 ton.

26. majnika. V severni Franciji in Flandriji se nemški napad nadaljuje in nasprotnikov prostor izožuje. Nasprotnik se srdito brani in da stre njegov odpor, je poseglo v boje nemško zra-

čno brodivje. Letala so bombardirala pristaniške naprave v mestih Brügge, Ostende in Diunkirchen. Hkrati so napadla številna letališča na vzhodu in jugovzhodu Anglije. Na južni fronti se je nadaljevalo obstreljevanje iz zraka. Nasprotnik je izgubil 59 in nemška vojska 11 letal. V Rokavskem zalivu so bile zadete 2 veliki in 2 manjši trgovski ladji in 1 bojna ladja.

27. majnika. V Flandriji in francoski pokrajini Artois nemške čete nadaljujejo z napadi, obroč okoli nasprotnikovih armad se stalno izožuje. Severno od Lensa se je posrečil globok vdor v nasprotnikovo fronto do mesta Ypern. V boj so posegala letala in pospešila napredovanje čet, posebno ostro so obstreljevala ozemlje, koder je stisnjen nasprotnik. Severovzhodno od Lensa so francoske kolonijalne čete prešle v protinapad, a bile s krvavimi izgubami zavržene. Mesto in pristanišče Calais je v nemških rokah. Letala so obstreljevala letališča v okolici Pariza in prometne naprave južno od mesta Reims. Nasprotnik je izgubil 73 letal, Nemci 15. V bližini belgijskega pristanišča Ostende je nemški brzoparnik torpediral angleški rušilec, pri Den Helder pa nasprotnikovo podmornico.

28. majnika. V nasprotju z željo svoje vlade se je belgijski kralj Leopold odločil za kapitulacijo. Führer Hitler je odredil, naj se s kraljem in njegovo armado postopa, kakor pristojna hrabrim vojakom. Kralju je za bivanje začasno določen nek belgijski grad. — Boj proti obkoljenim Angležem in Francozom se nadaljuje. Nemške čete so zasedle mesto Douai in Orchies ter zavrnilo sovražnika tudi na zapadu. Letala so razrušila prometne vezi k belgijskim obrežnim mestom. Na jugu so oklopne čete zavrnilo nasprotnikove napade ob spodnjem teku reke Somme. Uničenih je bilo 30 nasprotnih oklopnih vozov. Izgube v zraku znašajo 91 nasprotnih in 23 nemških letal.

kong in vzhodno Indijo in slednjič Avstralija. Tod je gospodarska sila imperija, ves ta svet s svojim velikim bogastvom surovin in s svojim konzumom angleških industrijskih proizvodov. S svojo matico v Evropi je povezan po dolgi pomorski poti in oblast nad to potjo je za Anglijo življenjskega pomena.

Ta pot vodi iz Anglije mimo Gibraltarja v Sredozemsko morje, skozi Sueski prekop in Rdeče morje. Če je Indijski ocean s svojimi obrežnimi deželami nekak želedec imperija, je Sredozemsko morje njegov življenjski živec. Tod se angleški interesi drugič koncentrirajo in s te ravni uravnavajo evropsko mednarodno politiko. Ali spričo najnovejših dogodkov boljše: tod se križajo angleški interesi z interesi drugih sredozemskih in ostalih evropskih držav. Angležem ni bilo vseeno, če bi Nemčija izvedla svoj načrt transkontinentalne železnice Berlin—Bagdad, ki bi povežala po kopnem severozapadno Evropo z obalami Indijskega oceana. Za Anglijo je ogromne važnosti, čigav je Carigrad, ki je važen vhod v Sredozemsko morje. Anglija ne more dovoliti nobeni drugi državi, da bi gospodarila nad Sueskim prekopom in ne more dopustiti resnične neodvisnosti Egipta, ki straži Suez. Italijanski protesti,

ruska mržnja, arabsko nasprotstvo in še premnoga ljubosumnost drugih so vočigled tem dejstvom dobro razumljivi.

Gospodarsko blagostanje Anglije sloni na trgovini in industriji. Industrija se je razvila najprej doma, kjer so velike rezerve premoga in železa, da ne omenjamo ogromnih skladov kanadskega in avstralskega premoga. Z osvojitvijo perzijskih in mezopotamskih petrolejskih vrelcev, ki so doslej za karibskimi v Ameriki najmanj izčrpani, je dosegla ravnotežje s produkcijo ostalih držav tudi v tej prevažni panogi. Angleško prebivalstvo je zgoščeno v rudniških in industrijskih centrih — komaj 6 odstotkov Angležev se bavi s kmetijstvom — in zato mora Britanija uvažati dve tretjini živil za ogromne mase industrijskega delavstva. Do danes je Anglija najmogočnejša trdnjava svetovnega kapitalizma.

Razkropljenost, mnogoličnost in še vgrmnost imperija so vzrok njegove nenavadne občutljivosti. Ni ga pomembnejšega dogodka v katerem koli delu sveta, ki ne bi vsaj posredno vplival na pomorskega velikana. Tem dalekosežnejše in pomembnejše bodo posledice vojne, ki je danes zajela Anglijo in njen imperij neposredno.

## Fronta pri Narviku.

Nemška letala so v minulih dneh potopila angleškega letalskega nosilca ter zadela dve vojni ladji. Na pomoč nemški posadki v Narviku so prišli gorski lovci, ki so se spuščali v mesto s padali. Na morju so letala bombardirala veliko bojno ladjo, dve križarki in prevoznik z 18.000 tonami.

## Diktatura v Angliji.

Kralj je po odobritvi poslanskega doma in lordske zbornice podpisal zakon, po katerem se v Angliji ukinja dosedanja politična svoboda. Zakon pravi, da sme vlada po lastni razsodnosti ukrepati o podanih in njihovi lastnini. Vse je na razpolago kralju za obrambo države, za ohranitev reda in miru in za nadaljevanje vojne. Zakon ostane v veljavi dve leti. „Times“, glasilo londonske vlade, dostavlja, da enotni narod v tem trenutku ne pozna nikakega obotavljanja, četudi razveljavlja novi zakon temelje angleške ustave.

## Ostre odredbe v Franciji.

Minuli teden je v Parizu zasedal ministrski svet. Vlada je nato objavila obsedno stanje za severno Francijo. Vojaška sodišča sodijo odslej v teli predelih v naglem postopku. Priziva proti njihovim sodbam ni. Odredba je naperjena proti saboterjem. Odrejena je nadalje oddaja zlata in deviz, glasečih se na dolarje, s čimer hoče vlada kriti svoje obveznosti iz naročil v Ameriki. Francoski listi izhajajo od 21. maja naprej samo še na dveh straneh. Končno je izdan odlok, po katerem je na mestu odstavljen vsak uradnik in nastavljenec, ki razširja vznemirljive novice in širi nerazpoloženje. — Italijanski list „Stampa“ napoveduje, da bo francoska vlada preložila svoj sedež iz Pariza v južni Bordeaux.

## Italija.

V nedeljo je bilo v Florenci večje fašistično zborovanje. Govoril je minister Farinacci in med drugim dejal: „Naš prostor je na strani junaške Hitlerjeve Nemčije, ki se bori proti skupnemu nasprotniku. Vse v Italiji čaka samo še na dučejevo povelje.“

Italija je 24. majnika praznovala letnico svojega vstopa v svetovno vojno. Na sporedu je bila med drugim velika parada vojaških in fašističnih formacij.

V Rimu so se pričela trgovinska pogajanja z Japonsko in Mandžukuo.

## Španija.

Madridski list „Arriba“ piše v eni zadnjih števil o zadržanju Španije tole: Odločilna ura za Evropo je napočila. Povsod nastajajo načrti in se razmotrivajo razne akcije. Zato je potrebno, da določimo tudi zadržanje Španije in ga razčistimo: Španija je nevtralna, a nevtralnost ne sme nobene države uspraviti. Španija vztraja na svojih zahtevah, ki izhajajo iz njene zgodovine. Tri leta je Španija bojevala krvavi boj, stotisoči so padli. S tem ni bila dosežena samo zmaga, marveč se je uveljavila sedanja Španija.

## Jugoslavija in Nemčija.

V Beogradu se vršeča jugoslovansko-nemška trgovinska pogajanja se bližajo uspešnemu koncu. Povodom večjega sprejema sta govorila trgovinski minister Andres in nemški poslanik v. Heeren. Minister je poudaril skladnost jugoslovanskih in nemških gospodarskih interesov, poslanik v. Heeren pa nemško voljo za složno gospodarsko sodelovanje obeh držav.

## Teden v besedi.

**Sovjetski list o Angliji.** „Krasny flot“ (Rdeča mornarica), glasilo sovjetske mornarice, prinaša — tako pomenamo po „Völk. Beobachter“ — pripombe k strateškemu položaju Anglije. Clankar pravi, da je Anglija že izgubila bitko za Rokavski zaliv. Prodor nemških čet do mest Amiens, Abbeville in do Kanala je izrednega vojaškega pomena. Armade obeh zapadnih držav so druga od druge odrezane in angleška armada bide ostro borbo, da je jekleni nemški obroč ne stisne. Z nemško zmago je prizadeta tudi angleška in francoska mornarica. Dejstvo, da je Anglija otok, je bilo nekoč za Angleže ugodno, danes pa pomeni vir slabosti angleške vojske. Britanski imperializem se mora danes prvič sam boriti za svoj obstoj.

**Položaj Irske.** „Völk. Beobachter“ poroča iz Beograda, da namera londonska vlada stopiti v stik z irsko vlado. V londonski zbornici so zastopali mnenje, naj irska armada sama ustavi vsak eventualni vojaški vpad na irsko ozemlje, angleška mornarica pa mora biti pripravljena, da prevzame zaščito irske obale, ker irska moč ne bi zadostovala. Dunajski list dostavlja, da je pričakovati zasedbo Irske po angleških četah po vzorcu načrta z Norveško. — Irski kardinal v Dublinu je v nekem govoru zahteval, naj Anglija popravi svojo krivico, ki jo je prizadela Irski s tem, da je irski otok razdelila v dva dela. „Po vojni mora Irska vstati v od Boga določeni nedeljivosti“, je kardinal med drugim dejal.

**Odmev evropskih dogodkov na ameriških borzah.** Najnovejši razvoj evropskega vojnega konflikta vpliva tudi na ameriške borze. Vrednostni papirji prizadetih držav izgubljajo na vrednosti in sicer so samo od početka nemških operacij proti Franciji utrpeli izgube več deset milijard dolarjev. Drž. nadzorstveni urad je izjavil, da bo za slučaj, da bodo tečajni papirjev padali naprej, odredil zaporo vseh ameriških borz za 90 dni.

**Nemčija** je poklonila Madžarski za škodo po poplavih materiala v vrednosti 100.000 mark.

**Finančna kontrola** nad bolgarskim državnim gospodarstvom, katero so doslej izvajale zapadne države, je odpravljena.

**Tudi Anglija** je odredila oddajo železnih ograj, vratnih okraskov in sličnih kovinskih predmetov.

**Irska** je vpoklicala pod orožje štiri letnike. Boji se vsekakor iznenadenj od strani velike sosedne.

**V Albaniji** se je mudil ital. zunanji minister grof Ciano. Obiskal je važnejše predele dežele.

Po Nemčiji potuje večja skupina bolgarskih inženjerjev. Ob prihodu jo je v Podroščici pozdravilo zastopstvo društva nemških inženjerjev.

**Francoska vlada** organizira ženske pomožne čete, ki bodo vršile službo v zaledju in tudi v nekaterih frontnih predelih. Članice smejo biti stare od 21 do 55 let.

**Rumunija** ima po zadnjem vpoklicu pod orožjem 1.300.000 mož.

**Pri Lauterburgu** so nemške čete po umiku Francozov zajele 500 francoskih vagonov.

„Ameriki ne grozi nobena vojna nevarnost“, tako je nedavno izjavil znani ameriški letalec polk. Lindbergh.

**Italijanski kralj** in cesar je odlikoval gen.-feldmaršala Göringa z najvišjim italijanskim redom.

**V Lincu** je prenehal izhajati najstarejši časopis Vzhodne marke „Amtliche Linzer Zeitung“, ki je dosegla 263 letnikov.

**V Varšavi** je ustanovljen poseben inspektorat, ki nadzoruje čistočo trgovin in stanovanj.

**V Budimpešti** je policija prijela 200 oseb, osumljenih špijonaže in sabotaže.

**Angleži** izpraznujejo Gibraltar. Prebivalstvo odhaja v francoski Maroko.

**Angleži** so ostro zastražili iraške petrolejske vrelce in vode. Kdor se jim bliža, ga vojaki takoj ustrelijo.

**Turčija in Grčija** se po nemških vesteh zblížujeta. Generalna štaba obeh držav sta imela važne razgovore.

**Vrhovni poveljnik francoske vojske** je odstavil 15 generalov, ki jih je smatral za nesposobne ali nezanesljive. Pariška policija je izvedla strogo kontrolo gostiln in zabavišč ter je zaprla nad 500 oseb, med njimi 334 inozemcev.

**Z jugovzhodnega angleškega obrežja** že opazujejo požare na francoski obali.

**V Franciji** je uveden 84 urni delovni teden, to se pravi, da se dela brez odmorov in prostih dnevo.

**Na norveško-švedski meji** sta se selila nemški general Falkenhorst in vrhovni poveljnik švedske vojske general Thörnell in sta razpravljala o vprašanih meji med zasedeno Norveško in Švedsko.

„Z isto aktivnostjo, s katero smo doslej gradili topove in bunkerje, bomo po vojni gradili domove in naselja“, tako je nedavno izjavil drž. organizacijski vodja dr. Ley.

**V Sofiji** se je mudil nemški športni vodja Tschammer v. Osten.

**10.000 vjetih Norvežanov** je doslej spet svobodnih. Poklicni vojaki zadobijo proti obljudi, da se ne bodo več vojskovali, svobodo v naslednjih tednih.

**Nemška vlada** je opozorila Ameriko, da namerava Anglija potopiti njen v Evropo odhajajoči parnik „President Roosevelt“.

## Iz naše države

**Razstava kmetijskih strojev v Breslau-u.**

25. majnika je drž. tajnik Landfried otvoril letošnjo razstavo kmetijskih strojev v mestu Breslau. V otvoritvenem govoru je dejal, da hoče Nemčija tudi ob tej priliki pokazati svojo gospodarsko silo in poudariti, da stoji vse njeno gospodarstvo v času vojne v službi ljudske prehrane. Landfried je nadalje naglašal veliko važnost, ki jo Nemčija polaga na izmenjavo svojih izdelkov s pridelki jugovzhodnih držav. Tudi gospodarski odnosi z Rusijo se nemoteno razvijajo in zadobivajo vedno večji pomen. Otvoritvi so poleg domačinov prisostvovali tudi zastopniki inozemstva. Glavno združeno zvezo kraljevine Jugoslavije sta zastopala g. dr. Anton Korošec in bivši minister inž. Voja Džordžević.

**Oddaja bronastih zvonov.**

Pristojni urad javlja, da je treba javiti vse bronaste zvonove in bronaste dele poslopij. Lastniki cerkvenih zvonov javijo predstoječemu cerkvenemu uradu, ostali lastniki navedenih predmetov pristojnemu županu. Izvzeti so

zvonovi pod 10 kg teže in zvonovi za gasilske in paroplovne svrhe.

**Zaključek šolskega pouka.**

Zadnji šolski dan tekočega šolskega leta je 5. julij 1940. Dan navrh se razdelijo spričevala, nakar sledijo poletne počitnice, ki trajajo do srede septembra.

**Legitimacijska obveznost pri denarnih zavodih.**

Kdor ima vlogo v katerem koli denarnem zavodu Vzhodne marke, sme s svojim denarjem razpolagati le, če se prej izkaže s kako osebno listino. Zavedom je prepovedano otvarjati račune, glaseče se na neprava ali izmišljena imena. Banke izvajajo omenjeno odredbo na ta način, da so pozvale vse lastnike hranilnih knjižic in blagajniških listkov, naj predložijo osebne listine, nakar lahko svobodno razpolagajo s svojim denarjem. Pričakovati je, da bo v doglednem času legitimiranje dovoljeno samo še z dovoljenjem pristojnega finančnega urada. Torej je takojšnje legitimiranje v interesu lastnikov bančnih vlog.

## Vesti iz Jugoslavije

**Bolgarija in Jugoslavija.**

Na novem Sadu se je vršila mednarodna razstava plemenske živine. Bila je dobro obiskana, posetili so jo tudi ministri, med njimi predsednik vlade Cvetkovič. Iz Bolgarije je došla skupina gospodarstvenikov, katere sprejem je bil izredno iskren. Vodja skupine je v odzdravu naglašal, da se Bolgarija trudi, da uresniči večno prijateljstvo z Jugoslavijo. Kupčija sama je bila živahna, govedo se je prodajalo po 9 do 10 tisoč din., nekatere lepše živali so dosegle celo nad 20 tisoč. Merjasci so dosegli do 2 tisoč din. Skupno je bilo prodane živine za 3 milijone din., razstavo je obiskalo 18.000 ljudi.

**Vojne odredbe.**

Vlada je izdala več ukrepov za vojni čas. Ostre kazni grozijo špekulantom, ki navijajo cene in delajo druginjo. Za tisk in kino velja ukaz stroge nevtralnosti. Prepovedana so do preklica vsa javna zborovanja in vsi shodi. Odložene so vse eksekucije proti osebam, ki so klicane na orožne vaje.

**Hrvatske volitve.**

Občinske volitve 19. majnika so potekle v miru in redu. Hrvatska kmečka stranka je zmagala v 425 občinah, in dobila skupno 9365 odbornikov, srbsko prebivalstvo v Hrvatski je v 133 občinah volilo vladno stranko, v 27 pa opo-

zicijo. Nemci so dobili večino v treh občinah. Vseh nemških odbornikov je 56. Udeležba je bila splošno dobra, bolj pičila le v občinah, kjer je bila vložena ena sama lista. Potek in izid sta izrazila dejstvo, da Hrvati v ogromni večini odobravajo politiko sporazuma s Srbi.

**Ljubljanski velesejem.**

Od 1. do 10. junija je otvorjen 47. ljubljanski velesejem. Na njem je v vrsti inozemskih držav zastopana predvsem Nemčija, ki je razstavila izdelke strojne in kovinske industrije, avtomobile, kolesa in še vrsto drugih sličnih proizvodov. Izmed slovenskih podjetij je treba omeniti stavbarstvo, živilsko industrijo, lesno in tekstilno industrijo ter krznarstvo. Posebnost tokratnega velesejma pa je velika turistična razstava.

**Obvezna setev rička v Jugoslaviji.**

Jugoslovanska vlada skuša doseči zvišanje pridelka rička. Državna in banovinska posestva so dobila nalog, da morajo posejati z ričkom vsaj 3% svoje zemlje. Računajo, da bo z ričkom skupno posejanih vsaj 3000 oralov, s čimer bi bila Jugoslavija preskrbljena z ričkovim oljem.

**„Koroški Slovenec“ je vidna vez naše narodne družine!**

## Podlistek

Ferdinand Goetel:

### Sredi stepe.

(20. nadaljevanje.)

Ko tisto „nekaj“ ni odgovorilo, a se tudi ni ganilo z mesta, je le poskusil iti dalje; tedaj pa je visoko buhnil ogenj in razsvetlil zvonik od vrha do tal.

Pop je odrevenel. Med bruni je sedela strahotna pasja prikazen in upirala vanj svoje v temi še svetleče oči. Odprti in s krvavo peno oblitni gobec je hitro sopol, na prsih in bokih se je sprijela dlaka, napojena s krvjo in blatom.

In čeprav je pop razumel, da to ni strašilo, ampak živo bitje, ga je vendarle stisnil za srce še večji strah. Zaveštno bližnje nevarnosti, ki je prežala nanj v očeh pošasti, ga je zmotila, da je pozabil na plat zvona. Začel se je previdno umikati, spremenjen v steber pazljivosti. Psa, čigar oči so ga zasledovale, ni izpustil izpred oči in počasi je premikal trde noge nazaj. Ko je začutil, da ima prvo stopnico na terasi za seboj, je bil z enim skokom ob ženin strani.

„Kaj pa počenjaš, Ilja?“ ga je začudeno pogledala žena. „Zakaj ne zvoniš? Ljudje so že pokonci.“

„On! On je pod zvonikom!“ je zajel pop in s tresočo se roko pokazal predse.

„Jezus, Marija!“ je zavreščala žena, „strah?“

„Ne, ne strah. Brodnikov pes.“

„Kakšen pes?“

„Ah! Pes ti pravim pa konec. Bolgarov pes. Da! Pošast! Strahota! Hujša od strahu! se je opotekel in potegnili ženo za seboj.

Tedaj je planil na hišno teraso župan, ki je prihitel s pogorišča.

„Ali ste znoreli ali kaj?“ je rohnal razjarjen, „čemu ne zvoniš k ognju, prekleti pop?“

„Ah, Semjon!“ je pop sklenil roke pred njim, „ne morem! Nihče ne pride do zvonika!“

„Kaj pa je?“

„Pes, pes je pod zvonikom! Razumeš, on, Bolgarov pes!“

„Bedak!“ se je razkoračil župan, prijel popa za ovratnik in ga treščil ob zid. Nato je zaklel na ves glas in zdirjal proti zvoniku.

„Semjon! Za pet ran božjih! Semjon!“ je pop obupno kričal za njim.

A župan ga ni poslušal. Po bliskovo je zdirjal čez cerkveni trg. Nekaj korakov pred zvonikom je obstal kakor vkopan. Popu, ki je gledal za njim, se je zdelo, da se je proseče ozrl in napravil korak nazaj, kakor bi se hotel

obrniti. Toda v tistem trenutku je nekaj planilo izpod zvonika, skočilo županu na prsi in podrla kmeta na tla kakor snop sena.

„Ljudje, poma . . .“ je še utegnil zavpiti župan, obupno se boreč s pošastjo, ki ga je premetavala sem in tja.

Oče Ilja je gledal ta prizor s široko odprtimi očmi. Ko je župan še enkrat zacepetal z nogami, nato pa nepremično obležal pod davečim ga pasjim truplom, se je obrnil vstran, odšel v sobo in zaklenil vrata za seboj. Tu je vzel v roke denar, ki ga je imel skritega v omari, in se ponižno ozrl na hišno ikono. Prižgana lučka se je skrivala v kotu pred žarom, ki je prihajal skozi okno. Pop se je trikrat priklonil pred sveto podobo. Nato je pokleknil, se zrušil po dolgem na tla in goreče molil.

K zavesti ga je priklical šele nežni glas žene, ki je potrkala na vrata.

„Batjuška! Moraš priti ven. Kličejo te, batjuška!“

„Kdo kliče?“ je vprašal boječe in odprl vrata.

„Ljudje! Vsa vas se je zbrala pod zvonikom. Čakajo te.“

„A požar?“

„Je že pogorelo. Do tal je pogorelo! No, ne boj se več, Ilja!“

„A župan?“ je še vprašal pop.

„Saj si vendar videl, zadušilo ga je. Strašno, kako je razmesarjen . . . Ali

je to . . . zaradi tistega Bolgara?“ je vprašala in boječe pogledala možu v oči.

Pop je težko pokimal z glavo, vzdihnil in odšel na teraso. Cerkevni trg je bil zares poln ljudstva in vsi so tiho šepetali o nečem. Nedaleč od zvonika se je napravil prazen krog, obdan z gostim zidom zija. Požar je že popolnoma ugasnil. A oblak dima se je neizmerno razširil, se spustil k zemlji in od spodaj rdeče obzarjen kakor gosto pregrinjalo pokril cerkveni trg.

Molče je stopil pop v sredo množice, se preril prav do kroga, se ustavil ob strahotno razmesarjenem županovem truplu ter ga trikrat prekrižal s križem. Potem se je nekam zamislil in uprl nepremične oči v zvonik.

„Batjuška, kaj se je zgodilo?“ ga je boječe vprašal nekdo iz množice.

„Božji pravičnosti je bilo zadoščeno“, je odgovoril pop.

„Kako to?“

„Tako: župana je do smrti oklal brodnikov pes.“

„Kaj pravite, oče?“

„Pes brodnika Bolgara! Umorjenega Bolgara!“ je ponovil s poudarkom.

„Aaa!“ se je utrgalo iz prsi zbranih. Nato je nastala globoka tišina.

„Ali veste to za gotovo, oče?“ je še vprašal Fadej, najstarejši kmet iz vasi. (Dalje sledi.)

## Čirom naše zemlje

### Opozorilo letalskega ministra.

Minister za letalstvo je v posebnem odloku opozoril, da je treba v slučajih zračnih napadov računati s tem, da se vsled zračnega pritiska razbijejo šipe v oknih. Edino učinkovito protisredstvo je, če je v slučaju napada odprtih čim več oken, žalusije (Rollbalken) pa naj so zaprte. Važno je, da v temi ne uha-ja iz hiše noben svetlobni žarek.

**Ali morajo biti delavci iz Poljske zavarovani?** Kmetijski delavci iz inozemstva, h kateremu se prištevata tudi generalna gubernija, so od obveznega zavarovanja izvzeti. Le poljski delavci, ki so pristojni v Nemčiji priključene dele bivše poljske države, morajo biti zavarovani. Vendar so nekaterim delavcem iz gubernije oblasti izstavile dovoljenja za daljše bivanje v Nemčiji; ti delavci morajo biti zavarovani. Ostali imajo v rokah pogodbo za leto dni in se bodo potem obvezno vrnili v svojo domovino.

**Uvedba nakaznic za mast za samooskrbovalce.** Za čas od 3. do 30. junija 1940 je minister za prehrano uvedel posebne nakaznice za mast, namenjene za samooskrbovalce. Z njimi odpade dosedanja nerodna manipulacija z odrezki. Posestniki, ki oddajajo mleko mlekarjam, zamorejo dobivati v zamenjavo za mleko surovo maslo ali sir iz mlekarne in torej teh novih nakaznic ne bodo dobili. Vsi ostali samooskrbovalci pa morajo vložiti prošnjo, da se jim nove nakaznice izstavijo.

**Rokodelska zbornica** ima odslej svoje poslovne prostore v svojem novem poslopju v Celovcu, Bahnhofstrasse 34, 1. in 2. nadstropje. Poleg njenih oddelkov (prezidi, seznam rokodelcev, mojsterski izpiti, oddelek za nabavo surovin, seznam učencev i. dr.) se nahajajo v istem poslopju še drugi uradi, tako združene stavbenikov, gospodarske zadruge mesarjev, slikarjev in čevljarjev i. dr.

**Kdor orje ledino** za krompir ali oljnat sadež, sme zaprositi za državno pomoč. Država namreč dovoljuje za tovrstno delo do 240 RM podpore na hektar. Prošnje za podporo se vlagajo na okrajne kmečke zveze s točno navedbo površine in parcele z vknjiženo številko. Zastopnik kmečke zveze si ogleda zorano ledino na licu mesta, nakar gre prošnja na dež. vodstvo. Predpogoj je še, da gospodar ne zniža hkrati števila molzne živine in da njegovi živini ne grozi pomanjkanje krme. Podrobnosti izvedo zainteresenti pri krajevnih kmečkih vodjih.

**Kossiach — Kozje.** (Vesela poroka.) V pondeljek 20. t. m. sta stala pred oltarjem sv. Lamberta na Radišah novi posestnik Lipševke kmetije Robert Pichler in njegova družica Marija Hribernik, pd. Janeževa v Kozju. Med poročno sv. mašo so č. g. župnik nagovorili mladi par in ga vsposodbujali k vzglednemu krščanskemu življenju. Poročna pojedina se je vršila na nevestinem domu, društveni pevci so jo okrasili s pesmijo. Ženin je namreč vrl društvenik in pevec. Nevesta je iz zavedne družine. Želimo jima kar največ sreče in blagoslova!

**St. Kanzian — Škocijan.** Majniško pobožnost smo prav lepo opravili. Vsak dan zvečer smo se zbirali v farni cerkvi, kjer smo s petjem in molitvijo častili majniško Kraljico, v nedeljah in praznikih so oživele tudi podružniške cerkvice, katere so domačini lepo okrasili s cvetjem, pobožnosti pa s petjem. — Prvi letoviščarji so se že javili. O sezoni sami nočemo ničesar prorokovati. — Na praznik Rešnjega telesa pop. smo pokopali 32 letnega Aleša Kusem, pd. Kušarjevega v Voglah. Že dolgo je rajni bolehal na pljučni bolezni in ji končno podlegel. Starišem izrekamo sožalje, rajnemu Lekšu sveti večna luč!

**Griffen — Grebinj.** (V znamenju obhodov.) Podjuna še dobro drži na romanja, kar je znak vernega ljudstva. Saj je vsako romanje vezano z žrtvami in je vsako pritrgovanje in vsaka žrtev ena sama iskrena molitev. V petek pred 5. povelikonočno nedeljo se

je podalo 35 naših s križem in g. župnikom na čelu na božjo pot v Marijo Pomagaj. Najprej so hodili na Krčanje k sv. maši, odtod čez planino na Svinjec in odtam po cesti v Mali Št. Pavel. V Guttaringu so počivali, v soboto so romanje nadaljevali, dosegli Silberegg in Krapfeld, nato krenili dol h Krki in zopet v hrib k Mariji Bolšart k opoldanski sv. maši. Odtam so hite- li v Št. Jurij ob jezeru in nato po cesti in stranski poti v Gospo sveto, kjer so jih sprejeli g. dekan in jim opravili večernice. Domov grede so volili pot preko Pišalje vesi do Trušenj, kjer so jih čakali trije vozniki in jih vozili domov. Lepo in dolgo romanje se je končalo s šmarnicami v domači cerkvi. Na poti se je mnogo pelo in molilo. — V Križevem tednu so došle k nam klosterska, vovberska in puštriška procesija. Posebno puštriški romarji so pokazali, da jih nikakor ni strah glasne in javne molitve, česar o slovenskih romarjih ne smemo vedno trditi. — V soboto pred 6. nedeljo smo spet videli hiteti pobožne rojake iz Žvabeka in Doba k puštriški Mariji. — 9. majnika spet smo hiteli mi Grebinjčani častiti Marijo na Lisni gori, kakor je to navada enkrat v maju in oktobru. Posebna slovesnost je bila na Lisni na binkoštni pondeljek, ko so došli številni romarji iz Krčanj, Vovber, Kloštra, Rude, Št. Petra in še nekateri z onstran Drave. Pri tem smo se čudili dolgi vrsti romarjev na kolesih. — Tako smo lepo opravili tudi mesec majnik.

**Suetschach — Sveče.** (Smrt blage matere in smrtna nesreča pridnega delavca.) Dne 22. t. m. smo ob veliki udeležbi spremili k zadnjemu počitku pd. Jurčevo mamo v Zavrhu. Rajna Lena Gabriel so bili 65 let stari in vzorna slovenska, krščanska mati. Svoje otroke so vzgojili v dobrem krščanskem duhu. Poleg moža, 4 fantov in hčerke zapuščajo še 2 dekleti in fanta, sirote, s katerimi sočustvuje vsa farna družina. Pogrebne obrede so opravili za njimi č. g. kanonik Jožef Feinig iz Gospe svete, poslovljni govor pa so imeli domači č. g. župnik. Naj Jurčeva tama v miru počiva, ostale naj tolaži Bog! — Ko je 20. t. m. zvečer šel 45 letni samski delavec Andrej Branc pd. Maticev še z drugimi škropiti rajnko mater v Zavrhu, je med potjo pri takozvani strmi peči zgrešil pot in strmoglavil v prepad. Razbil si je lobanjo. Našli so ga šele drugo jutro in ga takoj prepeljali v celovško bolnico, kjer je umrl. Pokopan je bil v Annabichlu. Naj počiva v miru!

**Fürnitz — Brnca.** V torek 7. majnika smo spremljali na zadnji poti drago 70 letno mater Nežo Faak. Po kratki boleznii se je preselila v večnost. Od 13 deklet jih je vzgojila 10 in vsem posvečala svojo ljubezen in skrb. Preč. g. župnik Vrhnjak so v poslovljnih besedah lepo orisali njeno z žrtvami napolnjeno in z molitvijo izpolnjeno življenje ter jo pripravljali za vzgled prave krščanske matere. Rajna si je želela še slovenske pesmi na grobu, a ji zbor vsled vpoklica svojih članov ni mogel ustreči. Osamelemu možu in hčeram izrekamo naše toplo sočutje, rajni materi bodi večni mir!

**Ostali drobiž:** Notranji minister je z 20. t. m. odredil, da je vsak razgovor z vojnimi ujetniki, v kolikor ni po delovnih prilikah nujen, prepovedan. — Za teden do 2. junija oddajajo trgovci na pristojno nakaznico 2 jajci. — Tvrška Leitgeb v Sinči vesi je sprejela 24 Kanalčanov v svoj obrat. Nastanjeni so v bivšem letovišču dunajskega kreditnega društva ob Klopinskem jezeru. — 52 letni železničar Franc Floriančič iz Šmišvavč pri Rožku je padel s kolesom in si raztrgal desno lice. — 80.000 kg starega papirja je nabrala Hitlerjeva mladina v Celovcu na en sam dan. — V Borovljah so zborovali učitelji, člani nar. soc. učiteljske zveze za celovški okraj. Na sporedu je bilo med drugim predavanje o sodobnih nalogah v šoli. — Izgubil se je 30 letni posestnik Janez Malle iz Kožentavre. Z binkoštnega izleta v Ljubelj se ni več vrnil domov. — Na Dunaju je umr-

la 57 letna Marija Olinovec, soproga puškarja v Borovljah. — 46 letni čevljar Martin Schnabl iz Marije na Zili se je ponesrečil pri vožnji s kolesom.

## Naša prosveta

### Oče in sin.

Oče je živel in ustvarjal v zadnjih letih starega cesarstva, v vojaški suknji je doživel svetovno vojno, se v letu 1920 poslužil svoje glasovnjaške pravice, doživljal razpad monarhije in zrl pričetek in konec malega preostanka okorelega nekdanjega kolosa. Z Grafenauerjem se je boril za šolsko pravo koroških Slovencev, zagrenjen po neuspehu narodnih prizadevanj ni preival solz za preživelo politično tvorbo ob njenem zatonu, videl je postanek Jugoslavije in zaslužil, da je koroškim Slovincem po Previdnosti naložena še nadaljna dolžnost narodne samopomoči in kulturne samoohranitve. Doba, ki jo je živel in soustvarjal kot gospodar in Slovenec, mu je jeklenila živce, utrjevala je njegovo slovensko narodno zavest in ga skovala v jekleno slovensko grčo, ki ne prodaja svoje narodnosti za krožnik leče.

„Kar sem bil, to ostanem“, tako se glasi njegova današnja zaprisega sebi in svojcem. Ozira se nazaj na svoja mlada in moška leta in s ponosom si sme dejati, da je ohranil svojo narodno značajnost kljub vsem izkušnjavam in vabam. Še neprijateljem vzbujaja klenu mož spoštovanje po svoji vzravnosti in poštenju. Svojim pa je vzor očeta, ki cenizvestobo za najbolj moško vrlino. On ve, kar njegova družina le slutiti, da je namreč zvestoba le ena in naj si je sedaj zvestoba do sočloveka, naroda, države ali Boga. Spoznal je, kar njegovi le čutijo, da je samo ena tudi nezvestoba in naj si rodi izdajo bližnjega, naroda, države ali Boga.

Sin nasleduje očeta. Bolj z vzgledom ko z besedo je vplivala nanj očetova šola. Stari ne ljubi gostobesednosti in vzgaja svoje bolj z življenjem. Mladi čuti, da sta mu bila z gruntom in posestvom izročena v dediščino in upravo tudi ugled in dobro ime očetovega doma. Tudi slovenska vzravnost očetova je množila duševno bogastvo domačije ter polnila kulturno zakladnico slovenskega doma. Medsebojna odkritosrčnost družinskih članov, družinska molitev in pesem, družinske knjige in slike in še vsakdo, ki vstopi v ta dom, pričajo o tem nevidnem, a topljivem bogastvu.

Mnoga starina v gošpodarstvu odroma po prevzemu mladega v podstrešje. V novo družino se usiljujejo novi življenjski načini. Spreminja se vsebina domačih razgovorov. Še mali domček čuti, kako majhen je postal v času moderne civilizacije nekoč tako veliki in nepregledni svet. Vse teče in se spreminja tudi na domačiji, nespremenjeni pa ostanejo fundamenti, temelji, na katerih je rastel dom iz stoletja v stoletje: vernost in narodna zavednost. Stari gospodar se je moral ukloniti mnogim gospodarskim novostim, sprijaznil se je z mnogo novo navado, četudi nerad se je dal voditi v sodobni miselni svet in njega velika vprašanja. Mladina terja svojo življenjsko pravico in staro se je vsekar umikalo mlademu. Le zemlja, iz katerega je zorelo staro in poganja mlado, ostane ista. Po predaji je ostal oče v nečem še vedno učitelj, vzgojitelj in poglavar: v dobrem slovenskem imenu svoje družine! Tod še vedno lahko razkošno daje iz dobrega spoznanja, iz prebogatih izkušenj, iz svoje ojeklenele zvestobe. Ja, tod gre njegovo očetovanje še preko groba. Čudno: iz šol in knjig si je sin navzel nove pojme o gospodarstvu, prevzel je novo postavbo družabnega in političnega reda; v svetu duše in srca pa ga veže z očetom dobra otrokova pokorščina in ljubezen. Sin ve, da bo za svojo versko zavest in slovensko zvestobo očetu hvaležen še v svojo sivo starost.

Zakaj smo pisali o tem? Zrli smo očete, ki so z žalostjo v srcu ugotavljali, kako se z njimi vred starajo na-

zori o gospodarstvu, o medsebojnem življenju na vasi in v državi, o posvetni pravici in kako ostanejo za njimi samo še grob, križ na njem in spomini. Videli smo sinove, ki so iz svoje prešerne mladosti trgali vezi s stariši in odrekli spoštovanje starim in staremu. Gledali smo še otroke, ki so se hudo trudili, da ohranijo očetom spoštovanje, narekovano po božji in naravni zapovedi. Naj stari i mladi ohranijo v sebi, kar je visoko nad sodobnim prelomom z bivšimi stoletji in kar še naprej čvrsto povezuje odhajajoči in prihajajoči rod ter lajša starišem in sinovom izpolnjevanje veličastnega paragrafa, ki iz dobrega vzroka veže staro in mlado generacijo! Naj ohranijo sebi in svojim živo slovensko zvestobo!

**Slovenske materinske proslave prepovedane.** Pokr. državni vodja je odredil prepoved materinskih proslav slovenskih kulturnih društev. Tako sta med drugim prepovedani materinski proslavi na Kostanjah in v Bilčovsu. Občni zbori in ostale društvene prireditve so kot doslej dovoljene. Tako se vršita v nedeljo 2. junija občna zborna društva v Št. Tomažu pri Celovcu in v Št. Petru na Vašinjah. — V zadevi prepovedi materinskih proslav bo Slovenska prosvetna zveza pri pristojni oblasti posredovala in uspeh posredovanja javila.

## Naše gospodarstvo

### O breji živini.

Premlade telice se naj ne oplemenijo prezgodaj, sicer zaostanejo za vselej v rasti. Stare naj bodo vsaj 18 mesecev, kajti pomisliti je, da mladič porabi pretežni del hrane za svojo rast in za mater ne preostaja mnogo. Z brejo živino pravilno ravnajmo, da ne zvrže. Prenaporna vožnja v drugi polovici brejosti, skakanje, padci, sunki, prerivanje skozi pretesne duri so često vzrok, da krava zvrže. Kriva je tudi neprimerna krma, ki povzroča napetost, če že ne ravno napenjanje. Tako škodijo detelja, zelena rž, plesniva krma, zmrzla paša, rosna nakošena detelja, zmrzla repa, pesa, krompir, korenje, pa tudi premrzla ali prenesnažna voda. Zmerna vožnja kravi le koristi, ker je gibanje zanjo potrebno, ako naj je storitev lahka. Gonimo jo vsaj na vodo ali na izprehod.

Doba brejosti znaša 290 dni, za bikce po en dan več, za telice 289 dni; ali poprek 9 mesecev in 14 dni. Dvojčki so za 5—6 dni zgodnejši.

Ko se bliža porod, upadejo vezi, vime oteče, spolovilo, postaja rdeče, iz njega se izceja vlečljiv žlem. Krava postaja nemirna, ozira se po trebuhu, neha jesti, razodeva bolečine. Vleže se, spet vstaja, pušča vodo; nastopajo popadki, ki iztisnejo telička iz maternice. Mehur naj počasi sam, porodna voda olajša telitev. Po končanem porodu nudimo kravi v pokrepitev mlado vodo z otrobi.

Kravi, ki bo povrgla, je treba s slamo mehko nastlati tako, da so zadaj tla nekaj višja kakor spredaj. To zato, da ji ne izstopi telečnik. Prevneta pomoč z vrvoji ni na mestu, priroda sama stori, kar je potrebno. Le če teliček vzlic napenjanju ne more naprej, je človeška pomoč potrebna. Preje je treba ugotoviti lego mladiča in jo pravilno uravnati, preden rabimo silo. Kdor uravnava lego, naj sleče srajco ali vsaj desni rokav, roko dobro umije, ostriže nohte ter vso roko do rame nardigne z oljem. Pomniti je, da prehuda sila pri telenju škoduje mladiču in kravi. Na pomoč je treba klicati le dobre živinorejce, ki imajo že izkušnje, ne pa nevednih ljudi; v težkem položaju pozovimo pravočasno živinozdravnika.

Mlezovo naj dobi tele, ker ima veliko redilnih snovi ter pomaga iztebiti s smolnato tvarino napolnjena čreva. Telička pustimo prve dni, da sesa po mili volji, kolikor hoče. Pozneje ga pripuščamo po štirikrat, nato po trikrat na dan, vselej natančno ob določenih urah. Pri kravah s srednjo molznostjo se naj teletu nič ne odtegne,

pri molznicah s 15 in več litri na dan pazimo, da se ne presesa. Z doraščanjem je potrebna množina vedno večja, znaša naj eno sedmino ali celo eno petino telesne teže, kar je odvisno od tega, ali naj bo telič za pleme, mesarja ali za domačo vprežno živino. Za pleme določeno tele naj sesa 12 tednov v polno, po tej dobi ga po malem odstavljamo tako, da ga pripuščamo skozi prihodnja dva tedna po dvakrat, naslednja dva po enkrat dnevno. Že 3 tedne staro se privaja na dobro seno, za priboljšek dobiva namesto mleka 1 kg mešanice zdrobljenega ovsa, lanenega semena in pšeničnih otrobov. Ta priboljšek pokladamo do konca prvega leta. V prvem letu mora živinče doseči polovico svoje poznejše teže, torej okrog 300 kg. Po enem letu se krmljenje mlade živine izenači s krmljenjem ostale govedine. Kar smo pri mladiču zanemarili na reji, pozneje tudi z najboljšim krmljenjem ne moremo več popraviti.

**Moderniziranje gospodarskih poslov** je nekaka parola sodobnega kmetijstva. Dokazano je, da so gospodarska poslopja na deželi razmeroma zelo zanemarjena in tudi čisto skrajno nepraktična. Kolik je interes za nove zidave in poprave, kažejo številke iz gornjedonavske pokrajine. Tam so kmetje vložili skupno 400.000 prošenj za pomoč pri gradnji novih gnojšč, 15.000 prošenj za pomoč pri popravilih hlevov in skednjev, pripravljenih je nadalje novih silo-naprav v skupni prostornini 500.000 kub. m. Dež. kmečka zveza je sedaj izdala enotne smernice, kako naj se gradi ali praktično popravlja.

**Apno za gnojenje** je treba takoj naročiti. Kdor hoče dobiti apno za gnojenje, bo moral svoje naročilo pravočasno izvesti. S prevozom kakor tudi z delavci so težkoče in zato bi se pošiljka lahko zapoznala. Gospodari naj svoja naročila izvedejo že mesece prej, četudi je shranjevanje apna čisto prav sitna zadeva. Svetujejo apnenje krompirja v maju in juniju, strnišča apnomo takoj po žetvi. Sicer bomo apno shranjevali v jamah ali v zaščitnih prostorih. Vendar ne sme zmlato ali mešano apno priti v dotiko z vlago in lahko gorljivimi predmeti, ker se takoj vname.

**V pozni vigredi** srečavamo v gozdu in na obmejnih travnikih in njivah mladi divjačinski zarod. Čudimo se navidezno zapuščenim malim srnam, ki se še vadijo hoditi, radi jih prijemamo in gladimo. Često naletimo na ptičja gnezda z mladiči ali jajčki. Spet nas radovednost žene, da si jih ogledamo поблиže. Bodimo pri tem previdni, kajti žival ne trpi človeka pri svojem zarodu. Pogosto mladiče potem zanemarija, da postanejo plen ostrookih roparjev.

**Kako bomo razdelili košnje.** Prva košnja se bo z ozirom na hladno vreme zapoznala povprečno tja do srede junija. Tedaj bo zanjo vsekakor skrajni čas. Še pred ržjo je umestna druga in pred krompirjem tretja košnja. Da pa bo sena za drugo in tretjo košnjo dovolj, bomo dodali travniku nekoliko umetnega gnojila. Kdor je travnik v vigredi gnojil s kalijevim fosfatom, bo dodal le še nekoliko dušičnatega gnojila, kjer rastline dušik najprej porabijo. S pogostimi košnjami in gnojenjem izboljšamo travnike v prav izdatni meri.

**Star krompir** ostane okusen, če pred kuhanjem odrežemo majhen kos od vsakega gomolja. Neprijetni okus in sok uhajata med kuhanjem na odrezanem mestu v zrak, krompir sam ostane okusen in mlečen. Odrezane koščke pokrmimo živini.

**Morajo sadna drevesa počivati?** Znano je, da rodi sadno drevje vsako drugo ali tretje leto. Vendar so drevesa, ki redno donašajo svoj sad. Če dobro opazujemo, vidimo, da stoji tako drevje na nepresutih tleh. Iz tega moremo sklepati, da porabi sadno drevo mnogo vlage in si jo često zbira skozi leto in dva, da spet more roditi. Pomagamo mu, če skušamo preprečiti izhlapevanje zemске mokrote. Najbolj učinkovito je škropljenje, pri čemer si lahko pomagamo z jarki in rahljanjem drevesne glavne krone. Vodil dodajamo

mo razredčeno gnojnico in superfosfata. Nekateri sadjarji pokrivajo tla pod drevesi s šoto, kompostom ali sličnimi sredstvi, ki ovirajo izhlapevanje. Končno je odločilna za rodovitnost tudi sadna vrsta.

**Mrzlotekoč cepilni vosek** pripravimo na ta način: vzamemo 1 kg očiščene smrekove smole in jo raztopimo, narkar dolijemo (proč od ognja!) osminko špirta in 2 žlici lanenega olja. Vse skupaj premešamo in nato spravimo v pločevinaste posodiče. Če se zgosti, ga pred uporabo nekoliko segrejemo.

**Če je prekajeno meso** ali slanina na zunaj plesniva, si pomagamo na preprost način. Ubijemo jajce in z beljakovino namažemo kos s pomočjo male ščetke. Izgledal bo kakor glaziran. Dva beljaka zadostujeta za celo svinjo.

**Pomoč proti črvom.** Otroci kaj radi bolehajo na črvih v črevih. Postajajo upadli, izgubljajo tek in bolehajo, da začne mater resno skrbeti. Katero je najcenejše sredstvo proti črvom? Dajmo otrokom vsak dan po par žlic vode, ki nam ostane po kuhanju kislega zelja. Kmalu jih bo preprosta medicina, s katero razpolaga lahko vsaka mati, ozdravila.

## Zanimivosti iz vsega sveta.

### Razvoj našega orodja.

Vsi večji izumi so dela izumiteljev, ki jih skoro vse človeštvo pozna. Ljudje časte te izumitelje in jih občudujejo. A skoro vsak dan vzamemo v roke kak predmet, o katerem ne vemo, kdo ga je izumil, ker ga ni izumil posameznik, ampak ga je človeški duh izpolnjeval tisočletja. So predmeti, ki so nastali v prvih oblikah že v pradobi.

Vzemimo na primer kladivo! V nešteto oblikah ga dobimo. So kovaška, ključavničarska, tesarska, mizarska, čevljarška, urarska in mnoga druga. Čez noč niso nastala. Nekje je morala biti njihova prva oblika. Kakšna so bila prva kladiva? Pred 100.000 in več leti so našo domovino pokrivala ledena polja, ledeniki so segali globoko v doline in doline so trgali mogočni hudourniki. Tedaj je živel človek ledene dobe v skalnatih votlinah. Za orožje in orodje mu je služil kamen, ki ga je tako obdelal z drugim kamnom, da ga je čim pripravneje lahko prijel v roko. To je bilo prvo kladivo. Na podoben način uporabljajo še dandanes otroci tako kladivo, ko tro orehe ali lešnike. S takim kladivom je trl pračlovek kosti, ko si je hotel prilastiti možgane ali mozeg ubitih živali. To kladivo je bilo njegovo orožje proti najhujšim sovražnikom: jamskim medvedom, jamskim levom, volkovom in hijenam.

Ledeni dobi je sledila kamena doba. (Pri nas okrog 4000 let pr. Kr.) Človek te dobe še vedno ne pozna kovin. Pač pa s posameznega plemena pričela trgovati s kamenjem, ki se da najprej obdelati. Posebno cenjena sta bila kresilni kamen in kremenjak. Te kamne so obdelovali, jih gladili in proti koncu kamene dobe jih tudi že prevrtali. Kladiva, sekire, noži, motike — vse je bilo iz kamna, a nič več jih niso držali neposredno v roki, temveč vsakemu orodju so dali ročaj ali toporišče. Za to so najraje rabili leskov ali gabrov les. Sčasoma je postajala oblika kamnitih kladiv vedno popolnejša. Tako so že bila lepo oblikovana, da se nam zdi neverjetno, kako jih je bilo mogoče izdelati, ko takrat niso poznali drugega orodja za obdelavo kot zopet kamen. Umetniška roka pračloveka, ki jih je izdelala, zasluži naše občudovanje.

Okrog 2500 let pr. Kr. so se pojavili prvi predmeti iz bakra, ki je bil prva človeku poznana kovina. Spet so se oblike kladiv izboljšale. Bakra so se ljudje posluževali za izdelovanje orodja razmeroma le malo časa. Z mešanico bakra in kositra so dobili tršo kovino bron. S tem je človeštvo stopilo v bronasto dobo. Ta doba je dala kladivu obliko, ki jo ima še dandanes. Okroglo uho je izginilo. Bronasti predmeti so se ulivali, zaradi te-

**Celovške živinske cene.** Voli A 91, C 73, biki 71—73, C 63, krave A 85, B 75—77, C 55—65, D 46 pf za kg žive teže. — Svinje 150 kg in več 117, 135—149,5 kg 115, 120—134,5 kg 113, 90 do 119,5 kg 109, 80 do 89,5 kg 109, 60 do 79,5 kg 99, pod 60 kg 99, špeharice 115, druge svinje 103 pf. — Teleta 120 do 140 pf za kg žive teže.

**Kolikšna ploskev je hektar.** V kmetijstvu služi hektar kot osnova za merjenje, odnoso izražanje velikosti površin. Tudi žetev merimo po hektaru. En hektar ali krajše, 1 ha meri 10.000 kvadratnih metrov. 1 ha ima 100 arov ali kratko a po 100 m<sup>2</sup>. To je že lep kos zemlje. Ako si ga predstavljaš kot kvadrat, tedaj vsaka njegova stranica meri 100 m. Vse 4 njegove stranice so dolge tedaj 400 m. Da ta kvadrat obhodi, potrebuje odrasli človek kakih 7 minut. Po stari meri pa merimo površino zemljišč tudi na orale. En oral je nekoliko več kot pol hektarja, 2 oral je malenkost več kot 1 hektar. Uradno se sedaj uporablja samo hektar. Tako pravimo n. pr. na 1 ha se pridelala toliko in toliko žita ali kakega drugega pridelka ali na 1 ha pognojimo s toliko in toliko kilogrami tega ali onega gnojila.

ga se je lahko izdelovalo pravokotno uho. Okrog 1000 let pr. Kr. je zavladalo železo, ki ima še v naši dobi velik pomen.

**Nenavadno borbo med orlom in kačo** so videli kmetje v vasi Krkojevci blizu Savskega Mosta. Visoko pod nebom se je pojavil siv orel in mirno plaval. Nenadoma je zagledal med kamenjem veliko kačo in se kot strela spustil nanjo. Orel je dva metra dolgo kačo zgrabil in z njo odletel. Toda kača je imela toliko moči, da se je sovražniku ovila okrog vratu in ga stiskala na vso moč. Orel se je v zraku četril ure mučil z uporno kačo, dokler se nazadnje ni upeljal in se spustil na tla. Tam se je borba med njim in kačo nadaljevala, dokler niso prihiteli kmetje in oba z motikami pobili.

**Cigarete so začeli uporabljati v Evropi** šele pred sto leti. To modo so prav za prav uvedle Španijolke, ki so začele kaditi cigarete namesto pip in cigar. Po drugem viru pa je Francija vpeljala cigarete v Evropo in sicer po vojaki, ki so se vračali iz Alžira, kjer kadijo domačini že od nekdanj tobak v ovitkih.

**Grška reka Aviao** teče v svojem spodnjem delu šest ur na dan navzdol, šest ur navzgor, vsak trinajsti dan pa stoji. Temu je vzrok spreminjajoča se gladina Egejskega morja, kamor se izliva imenovana reka.

**Nedaleč od Thomasvilleja** v državi Georgija v Severni Ameriki je skrivnostno jezero Jamonia. To jezero je dolgo 24 kilometrov, široko pa pet km. Nenadoma usahne, kakor bi ga sploh nikdar ne bilo. Šest mesecev pozneje pa se jezero zopet tako nenadoma, kot je izginilo, znova pojavi.

**Jajce v številkah.** Teža jajc je različna. Navadno kurje jajce tehtata okrog 50 g, račje 70 g, gosje pa povprečno 150 g. V kurjem jajcu se nahaja 6 g beljakovine, nad 5 g toščice, 36 g vode, 0,30 g ogljikovih hidratov in ravno toliko še drugih snovi. Maščoba jajca leži v rumenjaku, ki je trikrat redilnejši od beljaka. Gorilna vrednost jajca znaša 75 kalorij. Človek pa potrebuje za svoj življenjski obstoj dnevno hrano, ki prinaša 2000 do 4000 kalorij. Če bi torej človek lahko živel od samih jajc, kar je pa izključeno, bi jih moral zaužiti na dan 24 do 53. Take enolične hrane pa ne prenese naš želo-dec.

**Kmetovi pomočniki in dobrotniki.** Znano je, da razni ptički in nekatere druge živali prav vestno uničujejo najrazličnejše škodljivce našega rastlinstva. Če bi ti kmetovi pomočniki delali za plačo in bi ob koncu leta zahtevali vsak svoj zaslužek, bi po računu nekega učenjaka zaslužili v markah: ščinkavec 9, žaba 10, sinica, kuščar, krt,

krastača 12, podlasica 20, jež 23, sova 27, lastavica 32 in netopir 50 mark.

**Redek dež.** Med na padavinah najubožnejšimi kraji na naši zemlji je Južna Afrika, posebno dežela Bečuan, v kateri na podlagi pripovedovanja domačinov dežuje komaj vsakih dvanaest let. Kadar se to zgodi, zavlada med prebivalstvom nepopisno veselje. Ljudje plešejo, se zabavajo in prirejajo gostije. Sicer pa so prebivalci Bečuan zelo lahkoverni in vse njihovo življenje in šege veljajo samo poskusom, kako bi v svoje suhe kraje privabili dež.

**Okrasimo naša okna!** Cvetlice so kakor božja očesca: tako tiho in vdano zro na ljudi, ki jih ljubijo. Že en sam droben cvet zamore razveseliti naše srce in ublažiti dušo. Da, rože so znak veselja, ljubezni in sreče med nami. V tisočeri barvah se razodeva njihova lepota, v tisočeri oblikah njihova nežnost in skromnost! Človek, ki ljubi cvetlice, ne more biti nikoli hudoben. . . . Nekoč je nekdo vprašal staro mamico, ko se je sklanjala nad svojimi rožami v vrtu: „Vi imate pa res radi svoje cvetlice!“ In drobna ženska mu je odgovorila: „Še umreti ne bom mogla brez njih!“ Da bi tako mislila tudi naša dekleta!

**V veselje in žalost.** Če izpiješ četrto vina, postaneš — vesel, če ga spiješ pol litrčka, si že — korajžen, če ga spiješ en liter, že lahko rjoveš kakor medved in mahaš z nožem okrog sebe, preklinjaš itd. . . . če ga spiješ pol drugi liter, ga komaj neseš, če si ga spil že dva litra, si tako „močan“, da ne moreš več stati ne hoditi in si moraš pomagati z rokami. . . .

## Dar za smeh

**Merilo za žejo.** Dva pijana tovariša sedita v kavarni. Ura je bila že tri zjutraj. Eden od njiju izvleče denarnico, jo odpre in se zagleda vanjo. Drugi vpraša: „Kaj iščeš, prijatelj?“ — „V denarnico gledam, da vidim, če sem še žejen.“

**Ali smo res iz opic?** V neki gostilniški družbi se je hotel čevljarški pomočnik delati silno učenega ter je govoril nekaj o darvinizmu in kako se je človek razvil iz opice. Pri sosedni mizi je sedel njegov bivši mojster ter se oglasil: „Če gledam življenje marsikaterih mojih nekdanjih vajencev, rad priznam, da izhajajo iz živali. Toda zdi se mi, da ne izhajajo iz opic, temveč iz svinj, ker žive kot svinje.“ — Nadutemu pomočniku je taka beseda seveda zaprla sapo.

**Uštel se je.** Anka pride v trgovino in izbere blago. „Koliko stane meter,“ vpraša pomočnika, o katerem je vedela, da je do ušes zaljubljen vanjo. Pomočnik: „En sam poljub!“ — Anka: „Potem mi odrezite tri metre! Plačala bo pa moja stara mama.“

**Ni vse zlato . . .** Učitelj razlaga pregovor: „Ni vse zlato, kar se sveti.“ — „Kdo mi zna povedati primer?“ — Mihlec: „Moje hlače, gospod učitelj.“

**Zakaj?** Nekemu mladeniču, ki je mnogo in nespametno govoril, je rekel grški modrijan Zeno: „Zato imamo dve ušesi in ena usta, da več poslušamo kakor govorimo.“

**Edini, a ta . . .** Lisica se je smejala levinji, češ da rodi samo enega mladiča. Levinja pa je ponosno odgovorila: „Edinega, a ta je lev — — —!“

**Nedolžna vprašanja.** Kdo poje, ko se drugi joče? Mati, kadar hoče uspavati otroka. — Komu je podoben skopuh? Debeli svinji. Dokler namreč živi, samo žre in nikomur ne koristi. — Kaj vidimo z zaprtimi očmi? Sanje, ki jih vidimo le, če spimo. — Kaj ljudje najraje poslušajo in verjamejo? Opravljanje in obrekovanje. — Kdaj imajo bančni uradniki svojega ravnatelja najrajši? Kadar je na dopustu.

**Urednik:** Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. Veljavna je inseratna tarifa 1.